

TEKSTI JA KUVAT: JOUKO KOKKONEN

Laura Kolbe:
*Liikunta
ja urheilu
ovat osa
modernia
kaupunki-
kuvaa*

Nykykaaiseen kaupunkiin kuuluvat liikunnan ja urheilun paikat. Ennen vahvasti katukuvassa näkynyt leikki on suurelta osin kadonnut ruutujen ääreen, sanoo Helsingin yliopiston Euroopan historian professori Laura Kolbe.

LEIKIN LUONNE ON MUUTTUNUT parin sukupolven aikana huomattavasti. Kolbe muistelee, että 1960-luvulla vanhemmat päästivät lapset ulos leikkimään omin päin.

– Koko päivä hypittiin jossain Pohjois-Haagan metsissä kivien päällä ja kerättiin käpyjä. Hypittiin ruutua ja istuttiin hiekkalaatikolla. Sitä luottamusta, mikä vanhemmillä oli lapsia kohtaan, on tänään vaikea kuvitella, sanoo Kolbe.

Lasten elämä on paljon nykyisin paljon valvotumpaa, mikä on samalla vaikuttanut leikkeihin. Lapsia ei näy käytännössä ollenkaan katutilassa Kolben kotikulmilla Kruununhaassa. Kaupunginmuseon vanhoissa kuvissa samat kadut ovat täynnä leikkiviä lapsia. Kovin paljon lapsia ei näy leikkimässä sisäpihoilla tai puistoissakaan. Kolbe sanoo leikin siirtyneen ruudun äärelle.

– Lasten liikkumattomuus on iso haaste, ei vain kaupungille, vaan myös kouluille ja perheille. Lapsuudessani oli aivan tavallista kävellä kouluun. Meilläkin Pohjois-Haagassa oli kahden kilometrin kävelymatka kouluun. Kävelin sen harva se päivä yksin tai joidenkin kavereiden kanssa.

Suomalaislasten omin päin kulkeminen on herättänyt ihmetystä ulkomaalaisissa. Englantilainen kaupunkitutkija **Gordon Cherry** oli 1990-luvun suorastaan järkyttynyt nähdessään Helsingissä avain kaulassa kaduilla yksinään liikkuvia lapsia. Kolbe itse joutui totuttelemaan toisenlaiseen todellisuuteen perheen asuessa Hollannissa. Lapset piti viedä ja hakea koulusta turvallisuussyistä. Lasten liikkuminen kaupungissa on kaikkineen iso haaste ja siihen liittyy monenlaisia turvallisuuspelkoja – oikeita tai oletettuja.

– Työnsin omat lapseni busseihin ja raitiovaunuihin aika pienenä. Sanoin, että täytyy oppia kulkemaan ja olemaan pelkäämättä. Jos tulee sellainen tunne, että oven ulkopuolelle ei uskalla astua, niin eihän silloin voi kaupungeissa asua. Täytyy oppia itsevarmuutta suhteessa kaupunkitilaan ja se tapahtuu vain omaehtoisella haltuunotolla.

Liikuntapaikat osa kaupungin sielua

Modernin kaupunkisuunnittelu idea teki läpimurtonsa 1800-luvun lopulla, kun kaupungit alkoivat kasvaa ja teollistuminen eteni. Kaupunkieihin muutti paljon väkeä. Samaan aikaan syntyi viheralueajattelu.

– Tarvittiin puistoja ja niiden rinnalle urheilualueita. Joissakin tapauksissa ne olivat aika lähellä toisiaan, jos miettii esimerkiksi englantilaista kaupunkisuunnittelua, jalkapalloa ja sen merkitystä. Ensimmäiset nurmikat olivat sekä viihtymisen ja rentoutumisen että mahdollisia liikunnan paikkoja, kuvailee Kolbe.

Kaupunkisuunnitteluun on liittynyt viheralueiden lisäksi etenkin ensimmäisen maailmansodan jälkeen urheilureenoiden ja liikuntapaikkojen suunnittelu. Erityistapauksensa ovat Kolben mukaan olympiastadionit, jotka ovat

enemmän kuin urheilupaikkoja. Monissa olympiakaupungeissa urheilu on nostettu kaupungin tunnukseksi.

Helsingissä Olympiastadion ja sen torni rakentuivat Kolben mukaan vuoden 1952 olympiakisojen myötä Helsingin symboliksi. Käynti stadionilla ja tornissa kuuluu monen matkailijan ohjelmaan Helsingissä. Ruotsalainen kansanpuolue on tehnyt Helsingissä valtuustoaloitteen Olympiastadionin ja muiden olympiakohteiden sisällyttämisestä UNESCO:n maailmanperintölistalle.

Kolbe muistuttaa, että suurkohteen ja ympäröivän kaupungin suhde on myös jännitteinen. Uudistettua Olympiastadionia on haluttu avata uudenaikaiseksi kaupunkitilaksi, mikä ei ole yksinkertaista. Urheilun ja muun käytön välillä vallitsee väijäämättä jännite. Toisaalta Helsinki kuuluu niihin olympiakaupunkeihin, joissa stadion on säilynyt osana kaupunkikuvaa. Kolben mukaan on kaupunkia, joiden urheilureenat ovat rapistuneet poliittisen järjestelmän muuttuessa. Kaikkineen olympiakisat ovat Kolben mukaan myönteinen osa Helsingin historiaa ja kansainvälistymistä.

– Olympialaisethan sähköistävät kaupunki- ja yhteisöelämää. Kuten Pariisissa 2024 nähtiin, niin ne ovat parhaimmillaan valtava paikallinen, kansallinen ja kansainvälinen juhla, jolla voi rakentaa maabrändiä ja kaupunkimarkkinointia.

Pariisi ja Ranska onnistuivat Kolben mielestä saavuttamaan erinomaisesti näkyvyyttä olympiakisoilla. Avajaisten hän sanoo olleen hieno kaupunkikulttuurinen manifestatio, jonka osaksi valjastettiin taitavasti Pariisin rakennus- ja kulttuuriperintö oman narratiivin kertomiseen. Erityisen lisänsä toi Seine-joen käyttö avajaiskulkueen reittinä.

Tampere ja Helsinki eri teillä

Liikunta ja urheilu limittyvät Helsingissä kaupunkikuvaan eurooppalaisessa vertailussa Kolben mielestä aika hyvin ja liikuntapaikkatarjonta on myös laaja. Kaikki liikunta- ja urheiluväen toiveet eivät ole kuitenkaan toteutuneet. Jääurheilureenan ympärille rakentuvaksi suunniteltu Garden Helsinki -hanke on ollut valmisteilla vuodesta 2010, mutta sen toteutumisaiakataulusta ei ole tietoa. Uimahalleista on Helsingissä Kolben mukaan krooninen vajaus.

Tampere on ollut areena- ja liikuntapaikkarakentamisessa nopealiikkeisempi. Kaupunkiin ovat valmistuneet hiltain Nokia-areena (2021) ja Tammelan jalkapallostadion (2023). Kolbe näkee Tampereen ja Helsingin valtuustojen erilaisen ketteryyden vaikuttaneen asiaan. Kokoomuksen ja sosiaalidemokraattien aseveliakseli on edelleen voimissaan Tampereella.

– Tampereella kaupunki-identiteetti ja brändi, koko kaupunkikulttuurin perusta on pitkälti rakentunut urheilun kivijalan päälle, sanoo Kolbe.

Tampereella on Kolben mukaan ylitetty puolue- ja luokkarajat, kun on panostettu suurtahtumat mahdollistaviin

areenoihin. Kiskojen päälle rakentamalla Nokia-areena voitiin toteuttaa aivan kaupungin keskusta. Helsingissä poliittiset kuviot ovat vaikuttaneet päätöksentekoon toisella tavalla.

– Meillä on ollut ehkä liikaa kädenvääntöä punavihreän ja porvarillisen kentän välillä. Ei ole saatu samanlaista yhteistä tahtotilaa ja suurta visiota kaupungin kehittämiseksi.

Garden Helsinki -hankkeen Kolbe toivoo etenevän tulevaisuudessa. Yksityisen pääoman voimin toteutettavaksi aiottu hanke tarvitsee myös kaupungin myötävaikutusta. Kolbe näkee pääkaupungin olevan välillä ikään kuin suuruutensa vanki. Kaupungissa on erilaisia tarpeita ja tahvoja, joiden toiveiden sovittaminen yhteen ei ole yksinkertaista. Kaupallisella areenahankkeella ei tällä hetkellä välttämättä ole Kolben mukaan riittävästi yhteistä nostetta.

Kulttuuripääkaupunkivuoden 2000 ja siihen liittyneiden Helsingin 450-vuotisjuhlien Kolbe sanoo saaneen Helsingin ymmärtämään suur tapahtumien merkityksen kaupungille. Tapahtuvat voitelevat talouden rattaita ja tuovat kaupungille näkyvyyttä.

Liikuntaa ilman suoritusmentaliteettia

Laura Kolbe sanoo liikunnan ja liikkumisen merkityksen korostuneen ikävuosien karttuessa. Ikääntymisen tuomia kremppoja voi lievittää liikkumalla.

– Sanon ihan suoraan, että jos joka päivä ei jotain tee, niin huonosti alkaa käydä.

Kolbe sanoo, ettei hän ole ollut koskaan himoliikkuja, saati urheilija. Hän kävi tyttökoulua, jonka voimistelutunneilla etenkin joukkuepelit olivat inhokkeja. Lentopallo oli hänestä aivan kammostavaa, eikä pesäpallokaan tempaissut mukaansa. Osaltaan asiaan vaikutti se, että hän oli viimeisiä joukkueisiin valittuja. Kokemuksista versoi aitoa fyysisen huonommuuden tunnetta.

– Mutta olen liikkunut paljon. Nuorena harrastin balettia ja jazztanssia. Sitten tuli flamenco ja nyt harrastan itämaista tanssia. Minulle on tärkeää kehollisuus. Se ei ole vain liikkumista, vaan siihen kuuluu emotionaalinen ulottuvuus.

Kolbe sanoo ”klassisten mummolajien” – joogan, vesijuoksen ja sauvakävelyn – tulleen mukaan liikkumiseensa selkäjumien takia. Edelleen jatkuva pyöräily on kuulunut hänen liikkumismuotoihinsa lapsuudesta asti. Hiihtokin on ollut mieluista Kolbelle, joka ei ole omien sanojensa mukaan tykännyt kovin paljon liikunnasta, mutta on silti liikkunut paljon. Suorittamisliikuntaa hän ei ole harrastanut. Voimalajit salilla eivät ole Kolbelle oma juttu, mutta laitepateksen hän kokee antoisaksi.

– Minulla ei ole mitään sormuksia tai laitteita, jotka laskevat sydämentykytystä. Tai kelloa, joka alkaa huutaa, että nyt täytyy kävellä tuhat askelta. Sen kaltaiseen en ole lähtenyt. Ajattelin, että siihen tulee aika riippuvaiseksi.

Nykylapsia ja -nuoria Kolbe sanoo katsovansa hiukan huolestuneena. Heiltä puuttuu usein urbaani arkkiliikuminen: parin kilometrin kävely kouluun ja takaisin, hyppelehtely kaupunkiportaiden päällä ja puihin kiipeily. Ohjattu liikunta ei Kolben mukaan yksinään riitä. Lisäksi tavoitteellinen urheilu voi aiheuttaa paineita liian pienille lapsille.

Penkkiurheilua Kolbe ei ole harrastanut. Hän muistaa Ylen hallituksen jäsenenä velvollisuudesta katso-neensa vuonna 2013 Espanja–Suomi-ottelun, jossa Suomi ylsi tasa-

Laura Kolbe (s. 1957)

- Euroopan historian professori 2005–2025 (jää eläkkeelle syksyllä 2025)
- Helsingin yliopisto, eri tehtävissä 2001–2004
- Helsingin yliopiston ylioppilaskunta historian tutkija 1989–1996
- Helsingin kaupungin historiatoimikunnan historian tutkija 1996–2001
- filosofian tohtori 1989
- Helsingin kaupunginvaltuutettu (Keskusta) 2005–2025
- Suomalaisen Tiedeakatemian jäsen 2023–
- Teoksia**
- Keho: matkoja ikään, mieleen ja minuuteen, 2022
- Helsinki 1952 – kansainvälistyvä pääkaupunki, yhdessä Samu Nyströmin ja Jari Kupilan kanssa, 2022
- Helsingin historia vuodesta 1945. 5, Kaupunkilaisten Helsinki, Anna-Maria Åströmin kanssa, 2016.
- Helsingin historia vuodesta 1945 III, Heikki Helinin kanssa, 1999
- Eliitti, traditio, murros: Helsingin yliopiston ylioppilaskunta 1960–1990, 1996

peliiin **Teemu Pukin** tasoitettua pelin. Roomassa opiskelijana Kolbe kävi 1980-luvulla katsomassa AS Roman ja Lazion kiihkeän paikallisottelun kulttuurisen kokemuksen vuoksi. Mieleen jäivät korvan juureen nostamistaan transistorigradioista katsomossa selostusta kuunnelleet miehet. Kolbe harmittelee hiukan sitä, että Hollannin-vuosina Ajaxin peli jäi näkemättä – suosittu **Jari Litmanen** pelasi tuolloin huippuvuosiensa eläneessä Amsterdamin suurjoukkueessa.

Lähde kävelemään!

Jalankulkijoiden, pyöräilijöiden, sähköpotkulautailijoiden ja autoilijoiden reviirikiistat ovat kestopuheenaihe sosiaalisessa mediassa. Inttämistä seuraamalla saattaisi luulla, että kaduilla vallitsee suorastaan sotatilanne. Kolben mielestä suurin osa-kaupunkilaisista on keskittien kulkijoita ja liikenteen sekakäyttäjiä, jotka valitsevat kuhunkin hetkeen parhaiten sopivan kulkutavan. Hänen mukaansa ihanteena ei voi olla autokaupunki, mutta täysi autottomuuskaan ei toimi Suomen ilmastossa ja etäisyyksillä.

– Kunnallispolitiikka on vähän omalaatuinen politiikan alalaji. Asioihin, kuten liharuoka versus kasvisruoka ja autot versus fillarit, ladataan turhia ideologioita jännitteitä ja latauksia, joilla halutaan erottautua. Niillä tehdään identiteettipolitiikkaa.

Laura Kolben liikuntavinkki on yksinkertainen: lähde ovesta ulos ja kävelemään joko urbaaniin ympäristöön tai luontoon. Suomalaisissa kaupungeissa luonto on helposti saavutettavissa ja kaupungit ovat turvallisia.

Helsingissä liikuntaan tuo oman ulottuvuutensa sijainti meren rannalla. Talvella merenjäällä voi hiihtää, kävellä ja luistella. Kesällä on mahdollista harrastaa monenlaista vesiliikuntaa purjehduksesta uimiseen.

– Vesi ja vesiliikunta on luonnonolosuhteiden takia Helsingissä paljon paremmin ja ehkä demokraattisemmin saavutettavissa, mikä on todella uniikkia, sanoo Kolbe. ♦